

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE POLITICAL
PARTICIPATION OF CIVIL SOCIETY IN MUEANG DISTRICT,
KHONKAEN PROVINCE

¹อุษารัต ฌีเยบแหลม, ²ไพฑูรย์ มาเมือง และ ³สุนทร ธนศิลป์พิชิต,
¹Usarat Chiaplum, ²Phaitoon Mamuang and ³Sunait Thanasinlapaphichit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
¹cheiybhaelmixusaracht@gmail.com, ²phaitoon2513888@gmail.com

³turee88888888@gmail.com

Received: December 3, 2024 ; **Revised:** December 29, 2024; **Accepted:** December 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักอปริยหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1.ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.22) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรับรู้

¹นิสิตปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.38) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.31) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.34) และด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.39) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษาต่างกันและอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง, หลักพุทธธรรม, หลักอปริหานิยธรรม

Abstract

This research aimed to study the level of political participation of the people in Mueang District, Khon Kaen Province. 2) To compare the public's opinion on political participation of the people in Mueang District, Khon Kaen Province, classified by personal factors. 3) To propose an approach to integrating the principle of Apariyahaniyidhamma to promote political participation of the civil society sector in Mueang District, Khon Kaen Province. The results of the research found that: 1. The level of public opinion on political participation of the civil society sector in Mueang District, Khon Kaen Province At a high level ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.22) when classified by each aspect by ranking the average value from highest to lowest as follows: political information perception ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.38), exercising rights and participating in elections ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.31), participating in political activities ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.34), and referendum and public hearings ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.39) were at a high level, respectively. 2. Comparison of public opinions on political participation of people in Mueang District, Khon Kaen Province, classified by personal factors, found that people with different genders, ages, education levels, and occupations had no different opinions on political participation of civil society in Mueang District, Khon Kaen Province. Therefore, the research hypothesis was rejected. As for people with different incomes, they had different opinions on political participation of

civil society in Mueang District. Khon Kaen Province is significantly different at the 0.05 level, so the research hypothesis is accepted.

Keywords : political participation, Buddhist principles, niyahaniyadhamma

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติและใช้กับบุคคลธรรมดา ไม่นับการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะเป็นอาชีพ ถือว่าเป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมืองการที่จะตัดสินใจว่าการกระทำใดๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเป็นบทบาททางการเมืองอาจถือลักษณะทางการเมืองที่บุคคลนั้นกระทำอยู่ และจะต้องเป็นเรื่องที่แสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงอาจเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ถึงแม้ว่าผู้เข้าร่วมจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลแต่ก็อาจจะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของรัฐบาลแต่ประการใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการ กระทำโดยสมัคร ใจของสมาชิกในสังคมเพื่อมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับ ผู้แทนราษฎร การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยเขียนสุนทรพจน์ใน การหาเสียง การช่วยรณรงค์หาเสียง และการสมัครเข้ารับเลือกตั้ง ซึ่งลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาได้จากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การลงคะแนนเสียงการเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือเจ้าหน้าที่รัฐแต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษี การเป็นทหารและเจ้าหน้าที่ด้านตุลาการ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549: 564-565) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่บุคคลที่มีจุดประสงค์เพื่ออิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล โดยแยกลักษณะที่น่าสนใจไว้หลายประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายในเรื่องกิจกรรมมิใช่ทัศนคติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง แต่ยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้กับบุคคลธรรมดาส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นเรากล่าวว่าเป็นบทบาททางการเมือง (Political role)

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของ รัฐบาลหรือผู้นำแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีผลมาน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนัก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2549: 569-570)

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้ คือ 1) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชนและชุมชน (Inclusiveness) 2) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนร่วมให้ (Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ 3) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ้มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2545:59)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากระบบการปกครองประชาธิปไตยแบบผู้แทนโดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นมาทำหน้าที่แทนตนนั้นยังไม่สามารถสนองตอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้อย่างทั่วถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมบทบาทของผู้แทน เพื่อให้ผู้แทนที่ทำหน้าที่แทนประชาชนได้เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเท่านั้น แต่ ยังรวมถึงการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบาย การบริหารงานของรัฐบาล ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในทาง การเมืองยังเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประเทศที่พัฒนาการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกๆระดับมี สิทธิส่วนร่วมในทางการเมือง สำหรับประเทศไทยได้เปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพิ่มมากขึ้น โดยการรับรองสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผ่านช่องทางและกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตามการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองจะส่งผลต่อการพัฒนาการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ นั้น ปัจจัยสำคัญ ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ รู้ถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และใช้สิทธินั้น โดยไม่กระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลอื่น ที่สำคัญประชาชนต้องมีส่วนศึกษา การเมืองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งรัฐต้องส่งเสริมให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามกระบวนการ ช่องทาง ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็น รูปธรรม (นิยม เวชกามา, 2561: 4) ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยตรงในการเมือง

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหน้าที่พลเมืองแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าส่วนสำคัญประการหนึ่ง คือ การนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการส่งเสริมการการมี ส่วนร่วมทางการเมือง อันจะส่งผลให้ประชาชนเข้าใจในการนำหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักอภิธานิยธรรม หมายถึง “เป็นธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความ เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557:289) เป็นการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งหลักอภิธานิยธรรม หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือ มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง ประกอบด้วย 1) การหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทาง การเมือง 2) ความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมืองหรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง 3) การ ยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมือง 4) การให้ความสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนาและ พระมหากษัตริย์ 5) การก่อนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค 6) การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม 7) การยึดมั่นการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย (สวัสดิ์ จิรัฐติกาลและคณะ, 2564:82)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วน ร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” โดยจะได้ทราบว่า การมี ส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการบูรณาการหลักอภิธานิย ธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชน หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 205,171ครัวเรือน รวมทั้งจำนวน 205,171 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชน หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 205,171 คน จากจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้โปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยสถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไปสถิติอนุมาน (Inferential

Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) การแปลความ การสร้างข้อสรุปและการพิสูจน์ข้อสรุป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.22) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.38) ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.31) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.34) และด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.39) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษาต่างกันและอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักอปริยหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง ควรให้ความร่วมมือในจัดกิจกรรมต่างๆ และเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอยู่เป็นประจำ 2) ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมืองหรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรได้รับรู้ข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเมืองในยุคปัจจุบัน ควรส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส ไม่มีการขายสิทธิ์ขายเสียง ควรเข้าร่วมการเลือกตั้งตามสิทธิและหน้าที่ในเขตเลือกตั้งของตน 3) ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมือง ควรรักษาประเพณีที่ดีอันดีงามและยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้คนรุ่นหลังสืบต่อไป ควรมีการรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในชุมชน 4) ด้านการให้

ความสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ควรตระหนักถึงความสำคัญของการทำนุบำรุงสถาบันของชาติ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นำหลักธรรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 5) ด้านการก่อโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค ควรมีบทบาทหน้าที่ภายในชุมชน สร้างความรักความสามัคคีกันภายในชุมชน ไม่กดขี่ข่มเหงผู้อื่น 6) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม ควรร่วมสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามและประเพณีท้องถิ่นของท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้คนรักท้องถิ่นของตน ควรเข้าร่วมในกิจกรรมบุญประเพณีท้องถิ่น มีการแต่งกายที่เหมาะสมของท้องถิ่น 7) ด้านการยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน ควรส่งเสริมให้ประชาชนปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ควรมีความยึดมั่นในอุดมการณ์ ไม่ขายสิทธิ์ ไม่ขายเสียง ส่งเสริมการเลือกตั้งให้โปร่งใส ควรส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นตัวแทนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนิคม จันทมโม (สุขเจริญ) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเมืองการปกครองตามแนวทางธรรมาธิปไตย ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมืองการปกครองตามแนวทางธรรมาธิปไตย ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษาต่างกันและอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวรพงศ์ กุศลชโย (มหาจันทร์) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการรถไฟฟ้าของเทศบาลนครขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการรถไฟฟ้าของเทศบาลนครขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการรถไฟฟ้าของเทศบาลนครขอนแก่นไม่แตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างและรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการรถไฟฟ้าของเทศบาลนครขอนแก่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักอภิปรายนิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพล เพ็งศิริ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ประชาชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม 2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน 3) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุม 4) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรม 5) ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่ลุแก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6) ด้านรักสันติภาพ จัดเวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง 7) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารทางการเมือง จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวอภิปรายนิยธรรมของผู้สูงอายุนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะตามหลักอภิปรายนิยธรรมนั้นเป็นหลักธรรมที่จะนำประชาชน สังคม และประเทศชาติไปสู่ความเจริญได้อย่างแน่นอน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังต่อไปนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2545), *การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สุด*, กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า
- ชุมพล เพ็งศิริ, (2564), “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- นิยม เวชกามา, (2561), *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา, ดุชนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระนิคม จนทมโม (สุขเจริญ), (2563), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเมืองการปกครองตามแนวแห่งธรรมาธิปไตย ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), (2557), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 27, กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวรพงศ์ กุศลชโย (มหาจันทร์), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการรถไฟรางเบาของเทศบาลนครขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563)*
- สมบัติ อารังธัญวงศ์, (2549), *การเมืองไทย*, กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สวัสด์ จิรัฏฐิติกาลและคณะ, (2564), *การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน*. รายงานการวิจัย, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

